

"Polonia" nr 2956 (1.I.1933)

Nowy Rok i Trzech Króli w obrzędach ludowych

... Zegota Pauli, znany zbieracz pieśni ludowych, tak opisuje ten obyczaj:

"W drugi dzień świąt rano chodzą małe chłopczyki od chaty do chaty, recytując mowę rymową. Wieczorem zaś dnia tego zabrani parobcy, przebrawszy się w różne postacie, czasem też wodząc ze sobą tura lub wilka wypchanego, obchodzą z muzyką i śpiewem po kilku gospodarzy, za co od tychże nieco potraw świątecznych w darze otrzymują".

Potraw tych i darów musuało być jednak sporo, zależnie zresztą od ilości i zasobności gospodarstw, sądząc choćby z następującej popularnej pieśni:

Mości gospodarzu, domowy szafarzu,
nie bądź tak ospały, każ nam dać gorzały.
Dobrej z alembika i do niej piernika,
Hej, kolęda, kolęda, kolęda.

Kaczka do rosołu, sztuka mięsa z wołu,
z gęsi przysmażenie, zjemy to mospanie,
i comber zajęczy i do niego więcej,
indyk do podlewy, panie miłościwy,
i to czarne prosię pomieści i to się
każ upiec pieczonki, weźmiem do kieszonki,
hej kolęda, kolęda.

Pieśń ta, posiadająca niewiarogodną ilość strofek, śpiewana była tak długo pod oknami, aż gospodarz wyniósł datek w naturze. Na podziękowanie śpiewano znowu pieśni, życząc - jeśli kolęda była dobra - wszelkich pomyślności i urodzajów gospodarzom. Wxprzecywnym razie wymawiano im skąpstwo w dowcipnych, a nieraz i bardzi złośliwych rymach. Toteż mało kto narażał się kolędnikom, woląc uniknąć przycinków.

Zeby wam się rodiło żytko jak korytko,
pszenica jak rękawica, bób jak żłób,
owies jak skopiec.

Śpiewają kolędnicy po zhojnym datku. A do skąpych gospodarzy:

~~Zeby się wam rodił kakol~~

Zeby się wam rodzię kół, stokłosa,
babie do pół nosa.

Młodzież wiejska, chodząc po kołędzie, korzysta z okazji do zabawy. Przystrajali się wtedy uczestnicy w różne skóry zwierzęce, wilka, niedźwiedzia, a choćby i barania, wywróconą do góry włosami. Naśladowano głosy różnych zwierząt i ptaków, jak kozy, krowy, bociana, a dziewczęta oczekujące na zjawienie się kołędników, choć były na to przygotowane udawały strach wielki.